

Order Czerwonego Sztandaru Pracy

(ros. Орден Трудового Красного Знамени)

Statut orderu.

Order Czerwonego Sztandaru Pracy został ustanowiony dekretem Centralnego Komitetu Wykonawczego ZSRR z dnia 7 września 1928 roku. W późniejszym okresie kilkakrotnie statut orderu był poprawiany (w 1936 i 1943 roku). Ostateczne zmiany w statucie odznaczenia były wprowadzone dekretem Rady Najwyższej ZSRR z dnia 28 marca 1980 roku.

Order był nadawany w uznaniu wielkich zasług dla radzieckiego państwa i społeczeństwa w dziedzinie przemysłu, nauki, kultury, literatury, sztuki, oświaty, służby zdrowia oraz w innych sferach działalności państwowej i społecznej.

Zgodnie ze statutem orderem mogli być nagradzani obywatele ZSRR oraz przedsiębiorstwa, jednostki wojskowe, instytucje, organizacje, republiki związkowe i autonomiczne, kraje, obwody, rejony, miasta i inne jednostki podziału administracyjnego. Orderem mogli być również odznaczani obywatele oraz przedsiębiorstwa, instytucje, organizacje, miasta innych państw.

Orderem Czerwonego Sztandaru Pracy nagradzano za:

- wybitne zasługi w rozwoju przemysłu, rolnictwa, budownictwa, transportu oraz innych gałęzi gospodarki narodowej, zwiększanie efektywności produkcji;**
- stabilnie wysokie wyniki po wykonaniu i nad wykonaniu planowanych zadań oraz zobowiązań socjalistycznych;**
- wybitne sukcesy w produkcji rolniczej i zwiększenie sprzedaży państwu produktów rolniczych;**
- wielkie zasługi w rozwoju nauki i techniki, wdrażanie nowych technologii, wynalazków i projektów racjonalizatorskich, mających duże znaczenie techniczno-ekonomiczne;**
- wybitne zasługi w umacnianiu obronności wojennej kraju;**
- szczególnie owocne osiągnięcia w dziedzinie radzieckiej kultury, literatury i sztuki;**
- wielkie zasługi w wychowaniu i wykształceniu młodzieży, przygotowanie kadr do pracy w przemyśle, handlu, rolnictwie, ochronie zdrowia oraz szczególne osiągnięcia w dziedzinie kultury fizycznej i sportu;**
- umacnianie socjalistycznej praworządności i porządku publicznego;**
- wielkie zasługi w rozwoju współpracy gospodarczej, naukowo-technicznej i kulturalnej pomiędzy ZSRR a innymi państwami.**

Ogólny opis orderu.

Odznaka orderu została wykonana w formie rozwiniętego czerwonego sztandaru, pokrytego czerwoną emalią z napisem „СССР”. Poniżej sztandaru zostało umieszczone koło zębate z napisem „Пролетарии всех стран, соединяйтесь!”. Napis na sztandarze, otoczka sztandaru oraz kijek są połączane. Po wewnętrznej stronie koła zębatego znajduje się połączony wieniec z liści dębowych, przewinięty w dolnej części dwoma wąskimi wstążkami. Wewnątrz wieńca zostały umieszczone wizerunki zapory wodnej, torów kolejowych na moście, połączonym z elektrownią, oraz rzeki. W środku odznaczenia znajdują się nakładane połączane sierp i młot. Wizerunek rzeki jest wypełniony niebieską emalią, tło pomiędzy kołem zębatym a wieńcem – białą. W dolnej części odznaczenia znajduje się wieniec z dwóch rzędów kłosów pszenicy. Wieniec oraz dolna część koła zębatego są przewinięte szeroką połączaną wstążką, na której znajduje się emaliowana rubinowo-czerwona gwiazdka z połączaną otoczką.

Order Czerwonego Sztandaru był produkowany w całości ze srebra, którego waga wynosi 33,218+/-0,385g (wg stanu z dnia 18.09.1975). Ogólna waga odznaczenia – 36,5+/-1,75g. Wysokość orderu – 44 mm, szerokość – 37 mm.

Order za pomocą uszka w górnej części i zawieszki jest połączony z pięciokątną blaszką (kołodką), pokrytą niebieską wstążką o szerokości 24 mm z granatowymi paskami.

Historia orderu.

Order Czerwonego Sztandaru Pracy jest drugim co do czasu ustanowienia odznaczeniem radzieckim (po orderze Czerwonego Sztandaru).

Do czasu powstania ZSRR order miał nazwę „Czerwony Sztandar Pracy” RFSRR, który był ustanowiony dekretem z dnia 28 grudnia 1920 roku. Trochę później podobne odznaczenia zostały wprowadzone w innych republikach radzieckich. Odznaczenia odbywały się od kwietnia 1921 roku do stycznia 1933 roku. Łącznie wg niektórych danych order „Czerwony Sztandar Pracy” RFSRR został nadany około 163 razy, w tym 43

odznaczenia otrzymały przedsiębiorstwa i fabryki. Ordery Czerwonego Sztandaru Pracy innych republik radzieckich wręczano również bardzo rzadko za wyjątkowe zasługi pracownicze.

Orderem Czerwonego Sztandaru Pracy ZSRR nr 1 został nagrodzony leningradzki zakład produkcyjny „Czerwony Putiłowiec” w związku z 125 rocznicą założenia. Pierwszymi osobami, które zostały odznaczone ww. orderem, byli mechanicy awiacji wojskowej W. Fedotow i A. Szelagin za aktywny udział w poszukiwaniu i ratowaniu załogi włoskiego sterowca „Italia”, który się rozbił w okolicach bieguna północnego.

Przed rozpoczęciem Wielkiej Wojny Ojczyźnianej orderem Czerwonego Sztandaru Pracy zostało nagrodzonych około 8000 osób. Podczas wojny orderem tym nagrodzono kolejne 21500 pracowników

Ponieważ order Czerwonego Sztandaru Pracy mógł być nadawany za kolejne osiągnięcia, istnieją kawalerowie kilku odznaczeń. Najczęściej był nagradzany N. Smelakow (sześciokrotnie!), który podczas wojny zajmował stanowisko głównego metalurga zakładu „Czerwone Sormowo” w mieście Gorki (obecnie – Niżny Nowogród). Po wojnie N. Smelakow zajmował różne stanowiska kierownicze, w tym przez wiele lat był ministrem przemysłu ciężkiego oraz zastępcą ministra handlu zewnętrznego ZSRR.

Pięcioma orderami została nagrodzona słynna uzbecka tancerka Tamara Hanum, historyk L. Iliczew, fizycy M. Leontowicz i A. Szalnikow.

Rzadziej nagradzano obywateli państw obcych. W dniu 9 lutego 1945 roku został odznaczony drugi sekretarz Ambasady Wielkiej Brytanii w ZSRR Arthur Birs za owocną pracę podczas spotkania kierowników państw alianckich w Teheranie.

Orderem Czerwonego Sztandaru Pracy często były nagradzane przedsiębiorstwa i organizacje, np. Moskiewski Instytut Górnictwa (1969), Moskiewski Teatr Operetki (1977), wytwórnia filmowa „Lenfilm” (1976), Instytut Medyczny w Kijowie (1944), czasopisma „Izwestija” (1949), „Sowiecki Sport” (1974), „Mołodoj Kommunist” (1977) i wiele innych.

Jako ostatni w historii dekretem Prezydenta ZSRR z dnia 21 grudnia 1991 roku został nagrodzony kierownik katedry Akademii Sztuk Teatralnych RFSRR I. Szaroew za „zasługi w rozwoju sowieckiej sztuki teatralnej i rozrywkowej”.

Wg danych z dnia 1 stycznia 1995 roku order Czerwonego sztandaru Pracy został nadany łącznie 1.224.590 razy.

Szczegółowe opisy oraz rodzaje orderu.

Typ 1. Order z 1928 roku, „Trójkąt”.

Order Czerwonego Sztandaru Pracy z 1928 roku w znacznym stopniu różni się od późniejszych odmian odznaczenia. Podstawę odznaki stanowi koło zębate z otaczającymi go kłosami pszenicy. W dolnej części został umieszczony prostokątny trójkąt pokryty czerwoną emalią z najszerszym kątem skierowanym ku dołowi. W środkowej części odznaczenia, częściowo przykrywając trójkąt, znajduje się krąg z wizerunkiem elektrowni wodnej oraz sierpem i młotem w centrum. W górnej części kręgu jest widoczny nieduży emaliowany na czerwono sztandar z napisem „Пролетарии всех стран, соединяйтесь!” Litery „СССР” zostały umieszczone na samym dole odznaczenia na stylizowanej tarczce, na której również się znajduje kolejne małe koło zębate. Order został wyprodukowany w formie połączonych dwóch części. Pierwszą, podstawową częścią jest ww. duże koło zębate, trójkąt i krąg w centrum. Drugą część stanowią sierp i młot przymocowane za pomocą dwóch nitów. Na rewersie odznaczenia znajduje się duże okrągłe wgłębienie prawidłowej formy z przylutowaną śrubą gwintowaną pośrodku. Dwa nity mocujące są widoczne obok słupka, na 3h i 7h wg wskazówek zegara. Napis „МОИДБОР” został wybity wypukłymi literami łukiem otwartym do góry 5 mm poniżej śruby gwintowanej, na 6h. Numer seryjny odznaczenia znajduje się po za okrągłym wgłębieniem, z drugiej strony tarczki z napisem „СССР”. Nakrętka ma średnicę 28 mm (wczesne odznaczenia) lub 32 mm (późne). Order został wykonany w całości ze srebra o wymiarach 38 mm szerokości i 43 mm wysokości.

Produkcja orderu Czerwonego Sztandaru Pracy typu 1 rozpoczęła się dopiero w 1931 roku. Przed listopadem 1932 roku wyprodukowano 3674 odznaczeń. Nieco później do produkowano jeszcze około półtora tysiąca orderów. Do 1936 roku wręczono tylko trochę więcej niż dwa tysiące odznaczeń. Wszystkie pozostałe orderzy typu 1 zostały zwrócone do Mennicy.

Wariant 1. Wgłębienie na rewersie ma średnicę 28,5 mm. Odstęp pomiędzy literami nieduży. Minimalny znany numer – 26, maksymalny – 1157.

Wariant 2. Wgłębienie na rewersie ma średnicę 25,5 mm. Odstęp pomiędzy literami jest trochę większy. Minimalny znany numer – 938, maksymalny – 2748.

Typ 2. Order 1936 roku. Mocowanie na śrubie gwintowanej.

Ww. typem orderu Czerwonego Sztandaru Pracy nagradzano od 11 czerwca 1936 roku do 19 czerwca 1943 roku. Odznaczenie zostało wykonane ze srebra, wzór jest bardzo podobny do opisu z rozdziału „Ogólny opis orderu”.

Odznaka orderu typu 2 jest wykonana w formie połączonych pomiędzy sobą pięciu części. Pierwszą, podstawową częścią jest koło zębate z napisem „Пролетарии всех стран, соединяйтесь” i wizerunkiem elektrowni wodnej w środku. Drugą część stanowi emaliowany czerwony sztandar z napisem „СССР” połączony z półokrągłym połączonym wieńcem z dębowych liści. Dwie pierwsze części są połączone pomiędzy sobą za pomocą trzech nitów. Trzecia część odznaczenia – to połączane kłosa pszenicy związane po środku wstążką, które znajdują się w dolnej części orderu i są mocowane dwoma nitami. Czwartą częścią odznaczenia jest emaliowana na czerwono gwiazdka, przymocowana za pomocą jednego nitu do kłosów. Połączane sierp i młot w centrum odznaczenia stanowią piątą, ostatnią część, która jest przymocowana za pomocą dwóch nitów. Jako osobną część orderu można potraktować srebrna nakrętkę o średnicy 33 mm.

Rewers orderu jest gładki, lekko wklęsły. W centrum rewersu została przylutowana gwintowana śrubą z kołnierzykiem u podstawy. jest widocznych osiem nitów mocujących. Numer seryjny odznaczenia jest rozmieszczony pomiędzy dwoma dolnymi nitami, na 6h.

Wariant 1. Śruba gwintowana w centrum rewersu ma dwustopniowy kołnierz u podstawy.

Rodzaj 1. Napis „МОИДВОР” został wybity ręcznie w górnej części odznaczenia. Minimalny znany numer – 5144, maksymalny – 5303.

Rodzaj 2. Napis „МОИДБОР” został wybity stemplem w górnej części odznaczenia dużymi literami. Minimalny znany numer – 5304, maksymalny – 5443.

Wariant 2. Śruba gwintowana w centrum rewersu ma jednostopniowy kołnierz u podstawy.

Rodzaj 1. Napis „МОНДБОР” został wybity stemplem w górnej części odznaczenia drobnymi literami. Minimalny znany numer pierwszej serii – 6412, maksymalny – 8614.

Minimalny znany numer drugiej serii odznaczeń, produkowanych w celu wymiany „trójkątów”– 2068, maksymalny – 4471.

Minimalny znany numer trzeciej serii odznaczeń – 10525, maksymalny – 11685. W tej serii orderów z nieznaną przyczyną numer seryjny został zmieniony fabrycznie.

Rodzaj 2. Napis „МОИДБОР” został wybity stemplem w górnej części odznaczenia dużymi literami. Minimalny znany numer pierwszej serii – 7001, maksymalny – 7603.

Minimalny znany numer drugiej serii odznaczeń, produkowanych w celu wymiany „trójkątów” – 4348, maksymalny – 4952.

Rodzaj 3. Odznaczenia zostały wyprodukowane przez Mennicę Leningradzką. Napis „МОЧЕТНЫЙ ДВОР” jest wybity stemplem w górnej części orderu. Słowo „МОЧЕТНЫЙ” jest lekko wygięte łukiem otwartym do dołu („garbik”). Minimalny znany numer – 8595, maksymalny – 10245.

Rodzaj 4. Odznaczenia zostały wyprodukowane przez Mennicę Leningradzką. Napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР” jest wybity stemplem w górnej części orderu. Słowo „МОНЕТНЫЙ” jest lekko wygięte łukiem otwartym do góry. Minimalny znany numer – 9998, maksymalny – 10474.

Rodzaj 5. Odznaczenia zostały wyprodukowane przez Mennicę w Krasnokamsku. Napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР” jest wybity stemplem w górnej części orderu. Słowo „МОНЕТНЫЙ” jest lekko wygięte łukiem otwartym do góry. Minimalny znany numer – 9585, maksymalny – 13250.

Rodzaj 6. Napis „МОНДВОР” jest wybity ręcznie w górnej części orderu. Znane są kilka tylko numerów.

Rodzaj 7. Napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР” nie został wybity.

Typ 3. Order podwieszany na zawieszce. „Przedłużony owal”.

Dekretem z dnia 19 czerwca 1943 roku został wprowadzony nowy regulamin noszenia orderów w kształcie gwiazdy z gwintowaną śrubą na rewersie po prawej stronie klatki piersiowej, a orderów owalnej lub okrągłej formy na pięciokątnych metalowych blaszkach owiniętych kolorową wstążką – kołodkach (ros.) – po lewej stronie. W ten właśnie sposób order Czerwonego Sztandaru Pracy typu 3 był nadawany od 19.06.1943 roku do początku lat 50-ch.

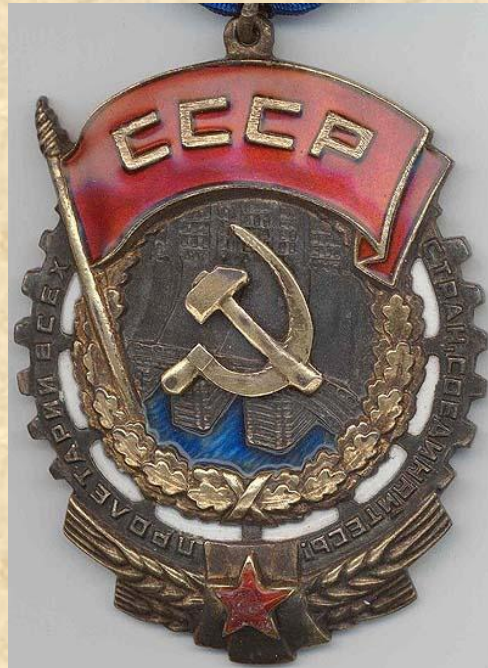
Jednakże w tym samym czasie pozostała wyprodukowana nieduża ilość „starych” odznaczeń z gwintowaną śrubą. Wówczas zdecydowano przerobić te ordery na odznaczenia nowego typu, czyli podwieszane za pomocą zawieszki do pięciokątnej kołodki. Przerobienie odbywało się za pomocą usunięcia śruby, wycięcia górnej części rewersu (bez uszkodzenia emalii) i uzupełnienia ubytku odpowiedniej formą fragmentem z oczkiem, do którego mocowała się zawieszka z pięciokątną metalową blaszką (Kołodką). Ten fragment był przylutowywany do rewersu odznaczenia i został nazwany przez kolekcjonerów „ogon jaskółki” lub „jaskółka”.

Materiał (srebro), z którego produkowano order typu 3, pozostał ten sam, jak również praktycznie się nie zmienił ogólny wygląd odznaczenia. Natomiast order typu 3 miał już tylko trzy osobne części. Czerwony sztandar z wieńcem liści dębowych oraz kłosa pszenicy w dolnej części odznaczenia stanowią z kołem zębatym jedną podstawową część. Na nią są nakładane połączony sierp i młot w środku oraz mała emaliowana na czerwono gwiazdka w dolnej części odznaczenia. Jako osobną część można rozpatrywać metalową pięciokątną blaszkę (kołodkę), do której za pomocą zawieszki i uszka był podwieszany order. Odznaczenia typu 3 mają 47-48 mm wysokości i 37-38 mm szerokości.

Na rewersie orderu są widoczne trzy nity mocujące, dwa z których są rozmieszczone w środku, na 3h i 9h (mocują sierp i młot), i jeden – na 6h (mocuje małą gwiazdkę). Dwuwersowy napis „МОЛЕТНЫЙ ДВОР” został wybity stemplem, natomiast ręcznie naniesiony numer seryjny odznaczenia znajduje się na 6h, trochę wyżej dolnego nitu. Minimalny znany numer dla orderów typu 3 – 21061, maksymalny – 134320.

Wariant 1. Na rewersie brakuje napisu „МОЛЕТНЫЙ ДВОР”. Minimalny znany numer dla orderów typu 3 – 21061, maksymalny – 27721.

Wariant 2. Napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР” znajduje się w górnej części odznaczenia. Słowo „МОНЕТНЫЙ” jest wygięte łukiem do dołu („wgiębenie”). Minimalny znany numer – 21016, maksymalny – 26568.

Wariant 3. Napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР” znajduje się trochę wyżej centrum odznaczenia. Litery są duże, trochę większe w słowie „ДВОР” niż w słowie „МОНЕТНЫЙ”. Minimalny znany numer – 27443, maksymalny – 29103.

Wariant 4. Napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР” znajduje się w górnej części odznaczenia. Słowo „МОНЕТНЫЙ” jest wybite łukiem do góry („garbik”). Minimalny znany numer – 21488, maksymalny – 35506.

Wariant 5. Napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР” znajduje się tuż przy górnym brzegu odznaczenia, obydwa słowa są proste, bez łukowatych wygięć. Minimalny znany numer – 35667, maksymalny – 49741.

Wariant 6. Napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР” znajduje się w centrum odznaczenia. Litery są duże, oba słowa duże, bez wygięć. W literze „Й” brak górnej kreski. Minimalny znany numer – 49958, maksymalny – 86070.

Wariant 7. Napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР” znajduje się w centrum odznaczenia, podobnie do poprzedniego typu orderu. Litery są duże, oba słowa duże, bez wygięć. W literze „Й” jest widoczna górna kreska. Minimalny znany numer – 78491, maksymalny – 135151.

Typ 4. Order podwieszany na zawieszce. „Półdługi owal”.

Ten typ orderu był wręczany przeważnie na początku lat 50-ch. W porównaniu do odznaczenia typu 3 w ten sposób wysokość odznaczenia wynosi 46 mm (47-48 mm w typie 3). Szerokość orderu nie uległa zmianie i pozostała 38 mm. Minimalny znany numer – 134837, maksymalny – 195912.

Typ 5. Order podwieszany na zawieszce. „Skrócony owal”.

Ten typ orderu był wręczany od początku lat 50-ch do początku lat 60-ch. W porównaniu do odznaczenia typu 4 zmieniła się konstrukcja tamy: teraz ona praktycznie nie wystaje poza sierp i młot. Wysokość odznaczenia wynosi 44-45 mm, szerokość – 37 mm.

Wariant 1. Napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР” jest dwuwersowy, lokalizuje się w centrum rewersu.

Rodzaj 1. W słowie „СОЕДИНЯЙТЕСЬ” brak kreski nad literą „Й”. Minimalny znany numer – 195049, maksymalny – 242498.

Rodzaj 2. W słowie „СОЕДИНЯЙТЕСЬ” jest kreska nad literą „Й”. Minimalny znany numer – 238214, maksymalny – 243695.

Porównanie dwóch rodzajów orderów wariantu 1 typu 5.

Rodzaj 3. Kartusz z gwiazdką w dolnej części odznaczenia ma zwężenie ku górze. W słowie „СОЕДИНЯЙТЕСЬ” jest kreska nad literą „Й” we wszystkich rodzajach tego odznaczenia. Minimalny znany numer – 243837, maksymalny – 253974.

Wariant 2. Napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР” jest jednowersowy, lokalizuje się w centrum rewersu, został wybity łukiem wygiętym do góry. Minimalny znany numer – 251890, maksymalny – 386261.

Typ 6. Order podwieszany na zawieszce. „Obrączka”.

Ten typ orderu był wręczany od 1966 roku do momentu rozpadu ZSRR czyli do 1991 roku. W porównaniu do odznaczeń poprzednich typów zmienił się wygląd rewersu: teraz w środku jest widoczne wgłębienie okrągłej formy o średnicy około 20 mm. W centrum tego wgłębienia są widoczne dwa nity mocujące sierp i młot, oraz dwuwersowy napis „МОНЕТНЫЙ ДВОР”, który został wybity wypukłymi literami. Słowo „МОНЕТНЫЙ” jest wybite łukiem otwartym do dołu, słowo „ДВОР” jest poziome. W dolnej części odznaczenia został umieszczony jeden nit mocujący na 6h.

Wariant 1. Na awersie rękojeść młotka znajduje się nad sierpem. Numer orderu został naniesiony ręcznie.

Rodzaj 1. Numer został wybity w centralnym kręgu, pod słowem „ДВОР”. Pod numerem jest widoczna cienka prosta kreska. Minimalny znany numer – 368602, maksymalny – 369258.

Rodzaj 2. Numer został wybity w dolnej części odznaczenia, natomiast przetrwała cienka pozioma kreska w centralnym wgłębieniu. Minimalny znany numer – 369286, maksymalny – 393252.

Rodzaj 3. Numer został wybity w dolnej części odznaczenia, zniknęła cienka pozioma kreska w centralnym wgłębieniu. Minimalny znany numer – 379839, maksymalny – 419870.

Wariant 2. Na awersie rękojeść młotka znajduje się pod sierpem. Numer seryjny odznaczenia został naniesiony wiertarką w dolnej części rewersu. Minimalny znany numer – 420061, maksymalny – 1261201. Poniżej pokazana zasadnicza różnica pomiędzy wariantem 1 a wariantem 2.

Rodzaj 1 i rodzaj 2. Różnica polega na szerokości słowa „ДВОР”, które w pierwszym rodzaju jest mniejsza.

Po zgubieniu orderu Czerwonego Sztandaru Pracy nowego odznaczenia nie wydawano. Tylko w wyjątkowych sytuacjach (utrata podczas walk wojennych, klęsk żywiołowych itp.), kiedy nie było możliwości zachowania nagrody, wydawano duplikaty odznaczenia.

Na rynku kolekcjonerskim często można spotkać podróbki orderu Czerwonego Sztandaru Pracy. Jakość ww. podróbek bardzo się różni, często wskazana konsultacja doświadczonego specjalisty (www.czasybohaterow.pl) w celu określenia autentyczności odznaczenia. Poniżej kilka przykładów kopii orderu Czerwonego Sztandaru Pracy.

